

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного
факультету
Оксана ГОМОТЮК

2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з
науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту новітніх освітніх
технологій Святослав ПИТЕЛЬ

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 06 «Журналістика»
спеціальність – 061 «Журналістика»
Освітньо-професійна програма: «Правова журналістика»

кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг	СРС (год.)	Разом (год.)	Іспит (семестр)
Денна	4	8	40	40	5	10	55	150	8
Заочна	4	8	8	4			138	150	8

29.08.2025
[Signature]

Тернопіль – ЗУНУ
2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 06 «Журналістика» спеціальності 061 Журналістика, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол №2 від 15 червня 2022 року).

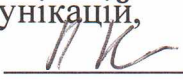
Робочу програму склала кандидат наук із соціальних комунікацій, старший викладач кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Комінярська Людмила Анатоліївна.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності, протокол №1 від 26 серпня 2025 року

Завідувач кафедри,

кандидат історичних наук, доцент Ірина НЕДОШИТКО

Гарант освітньо-професійної програми,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач

 Людмила КОМІНЯРСЬКА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЖУРНАЛІСТСЬКІ РОЗСЛІДУВАННЯ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ»

1. 1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 06 «Журналістика»	Обов’язкова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність: 061 «Журналістика»	Рік підготовки: Денна – 4 Заочна – 4 Семестр: Денна – 8 Заочна – 8
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Правова журналістика»	Лекції: Денна– 40 год. Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна– 40 год. Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)	Самостійна робота: Денна – 55 год. Заочна – 138 год. Тренінг: Денна – 10 год. ІРС – 5
Тижневих годин – 14 з них аудиторних – 6		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Курс «Журналістські розслідування у протидії злочинності» – навчальна дисципліна, яка формує спеціалізований профіль фахівця в сфері журналістики. Дисципліна передбачає ознайомлення студентів з історією, теорією, технологією проведення журналістських розслідувань як синтетичного жанру публіцистики; розкриття особливостей та специфіки жанру; прищеплення студентам практичних навичок накопичення фактичного матеріалу, його аналізу й успішної реалізації у журналістському розслідуванні.

Метою викладання дисципліни є навчити студентів теоретичних аспектів розслідувальної журналістики та напрацювати практичні навички, а саме: ефективно застосовувати найважливіші методи збору й аналізу інформації; опрацьовувати факти відповідно до вимог журналістських стандартів, написати якісний і доступний текст розслідування; дотримуватись усіх морально-етичних норм журналістики під час збору та опрацювання інформації та у процесі написання матеріалу.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

1. Напрацювати уміння пошуку суспільно важливих тем, які б стали предметом журналістських розслідувань.
2. Опанувати джерела пошуку інформації, форми та методи роботи з документами та відкритими базами даних, проведення фактчекінгу.
3. Вивчити законодавчу базу, яка регулює проведення журналістських розслідувань.
4. Усвідомити етичні аспекти реалізації цього жанру.
5. Виробити практичні навички зі збору, перевірки достовірності, аналізу й систематизації зібраного матеріалу.
6. Забезпечити студентів теоретичними знаннями, необхідними для написання переконливих професійних текстів у жанрі журналістського розслідування.

2.3. Назва та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності»:

СК 11. Здатність розуміти основи правового захисту журналістів при підготовці матеріалів; знати види правопорушень у сфері медіаправа й усвідомлювати юридичну відповідальність за їх вчинення, зокрема в умовах війни.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Журналістські розслідування у протидії злочинності» базується на дисциплінах «Вступ до фаху», «Медіабезпека», «Професійні стандарти журналіста», «Інтернет-журналістика», «Кризові комунікації», «Екстремальна журналістика», «Правова проблематика в медіа».

2.5. Результати навчання:

ПР23. Уміти визначити суть правової проблеми у сфері інформаційних правовідносин; грамотно застосовувати правові норми щодо роботи медіа в умовах воєнного стану.

3. Зміст дисципліни
«Журналістські розслідування у протидії злочинності»
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретико-методологічні засади журналістських
розслідувань

Тема 1

Журналістське розслідування як особливий вид роботи медіа

1. Журналістське розслідування в системі жанрів. Журналістське розслідування як аналітичний жанр, що може синтезувати інші жанри.
2. Особливості методу журналістського розслідування та його застосування.
3. Труднощі в підготовці журналістського розслідування.
4. Становлення та динаміка розвитку журналістики розслідування.

Тема 2

Історія журналістських розслідувань

1. Витоки розслідувальної журналістики: класичні приклади (розслідування у США).
2. Знакові журналістські розслідування ХХ століття.
3. Сучасні журналістські розслідування в Україні («Радіо Свобода», програми розслідувань на телеканалах, у друкованій пресі та Інтернет-виданнях).
4. Робота агенції журналістських розслідувань «Слідство. інфо».
5. Проєкт розслідувань Радіо Свободи «Схеми».
6. Робота розслідувального центру NGL.media.

Тема 3

Правова база журналістського розслідування

1. Конституція України, Закон України «Про медіа».
2. Особливості законодавства щодо журналістських розслідувань.
3. Правові аспекти застосування спеціальних засобів для отримання інформації.
4. Кримінальна відповідальність за перешкоджання професійній журналістській діяльності.
5. Гарантії безпеки журналістів на міжнародному та національному рівні.
6. Організації, що захищають журналістів: Репортери без кордонів (RSF). Комітет захисту журналістів (CPJ).
7. Судові механізми захисту прав журналістів.

Тема 4

Етапи проведення журналістського розслідування

1. Актуальність журналістських розслідувань у період повномаштабної російсько-української війни.
2. Кабінетний та польовий етапи журналістського розслідування.
3. Робота з відкритими джерелами (OSINT): аналіз документів, звітів, офіційних реєстрів, моніторинг публікацій у медіа, спілкування з інсайдерами: ідентифікація можливих джерел інформації.
4. Специфіка польових досліджень: відвідування об'єктів, пов'язаних із розслідуванням, проведення прихованих спостережень (у межах закону).
5. Аналіз та перевірка фактів: перевірка достовірності інформації, співставлення даних із різних джерел, використання коментарів незалежних експертів, структурування зібраного матеріалу, вибір ключових фактів для публікації.
6. Побудова матеріалу: структуризація розслідування, презентація проблеми та її значення, основна частина: опис зібраних фактів і доказів, висновки: аналіз і пропозиції щодо вирішення проблеми, використання візуальних матеріалів: інфографіка, фотографії, відео. Підтвердження фактів наочними прикладами.

Тема 5

Джерела інформації під час роботи над журналістським розслідуванням

1. Джерела інформації у проведенні журналістських розслідувань.
2. Достовірна та недостовірна інформація. Відкриті джерела. Компетентні джерела. Конфіденційна інформація.
3. Робота з офіційними запитами (запити на доступ до публічної інформації).
4. Збір інформації у соціальних мережах.
5. Аналіз профілів осіб і груп.
6. Робота з конфіденційними джерелами.

Тема 6

Робота з відкритими даними

1. Відкриті бази даних в Україні. Державна підтримка відкритих баз даних.
2. Відкриті дані в державному управлінні, економіці, політиці, науці, освіті, культурі.
 1. Використання баз даних і реєстрів:
 2. Судові реєстри, реєстри нерухомості, бізнес-реєстри.
 3. Міжнародні бази даних (OpenCorporates). Цифрові дані. Фото, відео.
- Збір та обробка даних. Аналіз даних. Технології роботи з даними.
4. Перевірка інформації. Перевірка джерела інформації. Точність даних. Перетворення даних.

5. Візуалізація даних. Інфографіка. Таблиці. Висновки. Прогнозування.
 6. Відкриті джерела документальної інформації в Інтернет.
- Особливості пошуку та використання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Особливості реалізації журналістських розслідувань злочинів

Тема 7

Види журналістських розслідувань. Особливості реалізації жанру.

1. Види розслідувань: економічне, антикорупційне, на історичну тематику.
2. Особливості проведення журналістських розслідувань.
3. Специфіка діяльності журналістів-розслідувачів.
4. Вплив розслідувань на політику, економіку та суспільство.
5. Аналіз успішних кейсів в українській журналістиці.

Тема 8

Реалізація журналістських розслідувань під час повномасштабної російсько-української війни

1. Журналістські розслідування під час повномасштабної російсько-української війни.
2. Воєнний стан і обмеження на поширення певної інформації.
3. Журналістські розслідування воєнних злочинів РФ.
4. Розслідування проекту Радіо Свобода «Схеми» під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну.
5. Розслідування проекту «Схеми».

Тема 9

Розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією

1. Основні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії корупції
2. Базові рейтинги рівня корупції
3. Суб'єкти антикорупційної діяльності
4. Аналіз типових корупційних схем
5. Етичні та правові аспекти висвітлення корупційних злочинів

Тема 10

Особливості журналістських розслідувань екологічних злочинів

1. Екоцид та його зміст
2. Особливості фіксування злочинів проти довкілля.
3. Джерела інформації про екологічні злочини.
4. Грінвошинг як інструмент для медіа.
5. Транскордонні екологічні розслідування.

Тема 11

Журналістські розслідування кіберзлочинів та цифрового шахрайства

1. Сучасні види кіберзлочинів та цифрового шахрайства
2. Інструменти та методи цифрових розслідувань у журналістській діяльності
3. Взаємодія журналістів із правоохоронними органами та ІТ-експертами
4. Цифрова безпека при проведенні журналістських розслідувань
5. Підготовка та публікація матеріалів про кіберзлочини

Тема 12

Правові обмеження в журналістських розслідуваннях

1. Захист персональних даних. Загальний регламент захисту даних (GDPR) у Європі. Національні акти про захист персональної інформації.
2. Поняття приватного життя та межі його розголошення.
3. Судові прецеденти, що визначають межі публічного та приватного.
4. Відомі судові справи про порушення прав журналістами: баланс між суспільним інтересом і правами особи; прецеденти з Європейського суду з прав людини. Приклади виправданих та засуджених журналістів.
5. Рекомендації для роботи журналістів у межах правового поля.

Тема 13

Етичні основи журналістських розслідувань

1. Етичні норми як складова соціальних норм, як основа журналістської діяльності, як реалізація принципу свободи слова.
2. Правила поведінки та інформаційна безпека. Авторське право. Захист персональних даних. Цифрова безпека.
3. Баланс між суспільним інтересом та приватністю осіб.
4. Використання інформації без згоди джерела: допустимість і наслідки.
5. Повага до прав і свобод інформаторів.
6. Відповідальність за розголошення конфіденційної інформації.
7. Ризики в журналістських розслідуваннях.

Тема 14

Закордонний досвід розслідувань

1. Європейські організації та платформи для журналістських розслідувань.
2. Investigative Journalism Network (EIC).
3. Проекти OCCRP: проєкт розслідування корупції та організованої злочинності.
4. Роль медіа-гігантів: «The Guardian», «Spiegel», «Le Monde».
5. Спільні розслідування на міжнародному рівні.

Тема 15

Безпека під час журналістського розслідування

1. Принципи безпеки журналіста.
2. Оцінювання ризиків. Методика оцінювання та запобігання ризикам.
3. Правила індивідуального захисту журналістів, які займаються розслідуваннями.
4. Захист джерел інформації.
5. Основні рекомендації щодо уникнення небезпеки.

**4. Структура залікового кредиту дисципліни
«Журналістські розслідування у протидії злочинності»
(денна форма навчання)**

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Прак.зан.	Самост. робота	Інд. р-та	Тренінг	Контр. заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади журналістських розслідувань	2	2	3	5	10	Поточне опитування
Тема 1. Журналістське розслідування як особливий вид роботи медіа						
Тема 2. Історія журналістських розслідувань	2	2	3			Поточне опитування, тестові завдання
Тема 3. Правова база журналістського розслідування	2	2	3			Поточне опитування
Тема 4. Етапи проведення журналістського розслідування	2	2	3			Поточне опитування, тестові завдання
Тема 5. Джерела інформації під час роботи над журналістським розслідуванням	2	2	3			Поточне опитування, тестові завдання
Тема 6. Робота з відкритими даними	4	4	4			Поточ. опитування, тестові завдання <i>1-й модульн. контроль</i>
Змістовий модуль 2 Особливості реалізації журналістських розслідувань злочинів	4	4	4			Поточ. опитування, тести
Тема 7. Види журналістських розслідувань. Особливості реалізації жанру.						
Тема 8. Реалізація журналістських розслідувань під час повномасштабної російсько-української війни	4	4	4			Поточ. опитування, тести, завдання

Тема 9. Розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією	4	4	4	5	10	Поточ. опитування, тести, завдання
Тема 10. Особливості журналістських розслідувань екологічних злочинів	4	4	4			Поточ. опитування, тести, завдання
Тема 11. Журналістські розслідування кіберзлочинів та цифрового шахрайства	2	2	4			Поточ. опитування, тести, завдання
Тема 12. Правові обмеження в журналістських розслідуваннях	2	2	4			Тестові завдання
Тема 13. Етичні основи журналістських розслідувань	2	2	4			Тестування, поточне опитування.
Тема 14. Закордонний досвід розслідувань	2	2	4			Тестування, поточне опитування.
Тема 15. Безпека під час журналістського розслідування	2	2	4			Поточ. опитування, тести, ситуаційні завдання <i>2-й модульн. контр.</i>
<i>Загалом</i>	40	40	55	5	10	
<i>Підсумковий контроль</i>		екзамен				

(Заочна форма навчання)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Прак.зан.	Самост. робота	Інд. р-та	Тренінг	Контр. заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади журналістських розслідувань	2		9			Поточне опитування
Тема 1. Журналістське розслідування як особливий вид роботи медіа						
Тема 2. Історія журналістських розслідувань			9			Практичні, тестові завдання
Тема 3. Правова база журналістського розслідування			9			Практичні, тестові завдання

Тема 4. Етапи проведення журналістського розслідування		2	9			Поточне опитування, тестові завдання
Тема 5. Джерела інформації під час роботи над журналістським розслідуванням	2	2	9			Поточне опитування, тестові завдання
Тема 6. Робота з відкритими даними			9			Практичні, тестові завдання
Змістовий модуль 2 Особливості реалізації журналістських розслідувань Тема 7. Види журналістських розслідувань. Особливості реалізації жанру.	2		9			Практичні завдання, тести
Тема 8. Реалізація журналістських розслідувань під час повномасштабної російсько-української війни			9			Тестові завдання
Тема 9. Розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією			9			Тестування, поточне опитування.
Тема 10. Особливості журналістських розслідувань екологічних злочинів			9			Тестування, практичні завдання.
Тема 11. Журналістські розслідування кіберзлочинів та цифрового шахрайства	2		9			Практичні завдання, тести
Тема 12. Безпека під час журналістського розслідування			9			Тести, ситуаційні завдання
Тема 13. Етичні основи журналістських розслідувань			9			Практичні завдання, тести
Тема 14. Закордонний досвід розслідувань			9			Практичні завдання, тести
Тема 15. Безпека під час журналістського розслідування			12			Практичні завдання, тести
Загалом	8	4	138			
Підсумковий контроль		екзамен				

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу в аудиторії. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованої викладачем або студентами, «круглого столу». Складність практичного заняття полягає у тому, що воно потребує серйозної підготовки викладача і групи, мобілізації всіх навичок та можливостей студентів, чіткості його проведення. Важливо заохотити студентів до практичного заняття, що досягається елементом новизни. Крім закріплення і поглиблення раніше отриманих і засвоєних нових знань, практичне заняття стимулює студентів до пошукової діяльності, знайомить із документами та додатковою літературою, вчить роздумам, розвиваючи тим самим творче мислення і сприяє формуванню переконань. Така форма роботи передбачає також обговорення самостійно підготовлених студентами доповідей, рефератів, повідомлень та ін.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретико-методологічні засади журналістських розслідувань

Практичне заняття 1

Журналістське розслідування як особливий вид роботи медіа

Мета: ознайомити студентів з журналістським розслідуванням як особливим аналітичним жанром, його методологією, специфікою проведення та історичним розвитком.

1. Журналістське розслідування в системі жанрів. Журналістське розслідування як аналітичний жанр, що може синтезувати інші жанри.

5. Особливості методу журналістського розслідування та його застосування.

6. Труднощі в підготовці журналістського розслідування.

7. Становлення та динаміка розвитку журналістики розслідування.

Завдання: Письмовий контент-аналіз журналістського розслідування (на вибір).

Практичне заняття 2

Історія журналістських розслідувань

Мета: розкрити еволюцію та сучасний стан журналістських розслідувань через аналіз ключових історичних прикладів та роботи провідних українських розслідувальних проєктів.

1. Витоки розслідувальної журналістики: класичні приклади (розслідування у США).

2. Знакові журналістські розслідування XX століття.

3. Сучасні журналістські розслідування в Україні («Радіо Свобода», програми розслідувань на телеканалах, у друкованій пресі та Інтернет-виданнях).

4. Робота агенції журналістських розслідувань «Слідство. інфо».

5. Проєкт розслідувань Радіо Свободи «Схеми».

6. Робота розслідувального центру NGL.media.

Завдання: Аналіз телевізійного журналістського розслідування на дотримання професійних стандартів.

Практичне заняття 3

Правова база журналістського розслідування

Мета: сформувати розуміння правової основи журналістських розслідувань через вивчення національного законодавства, міжнародних механізмів захисту та діяльності профільних організацій.

1. Конституція України, Закон України «Про медіа».
2. Особливості законодавства щодо журналістських розслідувань.
3. Правові аспекти застосування спеціальних засобів для отримання інформації.
4. Кримінальна відповідальність за перешкоджання професійній журналістській діяльності.
5. Гарантії безпеки журналістів на міжнародному та національному рівні.
6. Організації, що захищають журналістів: Репортери без кордонів (RSF). Комітет захисту журналістів (CPJ).
7. Судові механізми захисту прав журналістів.

Завдання: Підготувати огляд законодавчих актів, що регулюють діяльність журналістів у жанрі розслідування.

Практичне заняття 4

Етапи проведення журналістського розслідування

Мета: опанувати методологію проведення журналістських розслідувань в умовах воєнного стану, включаючи кабінетний та польовий етапи збору інформації, роботу з OSINT та структурування фінального матеріалу.

1. Актуальність журналістських розслідувань у період повномасштабної російсько-української війни.
2. Кабінетний та польовий етапи журналістського розслідування.
3. Робота з відкритими джерелами (OSINT): аналіз документів, звітів, офіційних реєстрів, моніторинг публікацій у медіа, спілкування з інсайдерами: ідентифікація можливих джерел інформації.
4. Специфіка польових досліджень: відвідування об'єктів, пов'язаних із розслідуванням, проведення прихованих спостережень (у межах закону).
5. Аналіз та перевірка фактів: перевірка достовірності інформації, співставлення даних із різних джерел, використання коментарів незалежних експертів, структурування зібраного матеріалу, вибір ключових фактів для публікації.
6. Побудова матеріалу: структуризація розслідування, презентація проблеми та її значення, основна частина: опис зібраних фактів і доказів, висновки: аналіз і пропозиції щодо вирішення проблеми, використання візуальних матеріалів: інфографіка, фотографії, відео. Підтвердження фактів наочними прикладами.

Завдання: Виконайте аналіз кейсу: ознайомтесь із реальним випадком судового позову проти журналістів, пов'язаного з журналістськими розслідуваннями (наприклад, справи про наклеп). Визначте, які закони були порушені або використовувалися для захисту журналістів. Зробіть висновки щодо правових ризиків у журналістській діяльності.

Практичне заняття 5

Джерела інформації під час роботи над журналістським розслідуванням

Мета: засвоїти принципи роботи з різними джерелами інформації, включаючи офіційні запити, соціальні мережі та конфіденційні джерела, та методи верифікації отриманих даних.

1. Джерела інформації у проведенні журналістських розслідувань.
2. Достовірна та недостовірна інформація. Відкриті джерела. Компетентні джерела. Конфіденційна інформація.
3. Робота з офіційними запитами (запити на доступ до публічної інформації).
4. Збір інформації у соціальних мережах.
5. Аналіз профілів осіб і груп.
6. Робота з конфіденційними джерелами.

Завдання: Складіть офіційний запит до державного органу або установи для отримання публічної інформації на тему, пов'язану із суспільним інтересом.

Практичне заняття 6-7

Робота з відкритими даними

Мета: навчити студентів ефективно працювати з відкритими базами даних та реєстрами для проведення журналістських розслідувань, включаючи методи пошуку, аналізу та візуалізації даних.

1. Відкриті бази даних в Україні. Державна підтримка відкритих баз даних.
2. Відкриті дані в державному управлінні, економіці, політиці, науці, освіті, культурі.
3. Використання баз даних і реєстрів:
4. Судові реєстри, реєстри нерухомості, бізнес-реєстри.
5. Міжнародні бази даних (OpenCorporates). Цифрові дані. Фото, відео. Збір та обробка даних. Аналіз даних. Технології роботи з даними.
6. Перевірка інформації. Перевірка джерела інформації. Точність даних. Перетворення даних.
7. Візуалізація даних. Інфографіка. Таблиці. Висновки. Прогнозування.
8. Відкриті джерела документальної інформації в Інтернет. Особливості пошуку та використання.

Завдання: Визначте ключові принципи правового регулювання журналістських розслідувань, такі як: захист джерел інформації, межі приватності публічних осіб, баланс між суспільним інтересом та правами окремої особи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Особливості реалізації журналістських розслідувань злочинів

Практичне заняття 8-9

Види журналістських розслідувань. Особливості реалізації жанру.

Мета: розглянути різні види журналістських розслідувань та їхній вплив на суспільно-політичні процеси через аналіз успішних українських кейсів.

1. Види розслідувань: економічне, антикорупційне, на історичну тематику.
2. Особливості проведення журналістських розслідувань.
3. Специфіка діяльності журналістів-розслідувачів.
4. Вплив розслідувань на політику, економіку та суспільство.
5. Аналіз успішних кейсів в українській журналістиці.

Завдання: Запропонувати тему для журналістського розслідування. Обґрунтувати інформаційний привід, визначити джерела інформації.

Практичне заняття 10-11

Реалізація журналістських розслідувань під час повномасштабної російсько-української війни

Мета: вивчити специфіку проведення журналістських розслідувань в умовах воєнного стану та висвітлення воєнних злочинів РФ, зокрема через аналіз роботи проєкту "Схеми".

1. Журналістські розслідування під час повномасштабної російсько-української війни.
2. Воєнний стан і обмеження на поширення певної інформації.
3. Журналістські розслідування воєнних злочинів РФ.
4. Розслідування проєкту Радіо Свобода «Схеми» під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну.
5. Розслідування проєкту «Схеми».

Завдання: Оберіть декілька розслідувань із різних медіа (локальних, національних, міжнародних). Проаналізуйте їх відповідність етичним стандартам. Визначте, чи були виправдані певні методи збору інформації.

Практичне заняття 12-13

Розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією

Мета: ознайомити з правовою базою антикорупційної діяльності та методикою розслідування корупційних злочинів, включаючи роботу з рейтингами та етичні аспекти висвітлення.

1. Основні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії корупції
2. Базові рейтинги рівня корупції
3. Суб'єкти антикорупційної діяльності

4. Аналіз типових корупційних схем
5. Етичні та правові аспекти висвітлення корупційних злочинів

Завдання: Оберіть 3 резонансні антикорупційні розслідування останніх років. Проаналізуйте джерела інформації, методи перевірки даних, роботу з публічними реєстрами, законність методів збору інформації, дотримання презумпції невинуватості та наслідки публікацій. Порівняйте підходи різних медіа до висвітлення однієї корупційної схеми, оцініть повноту розкриття теми та дотримання журналістських стандартів.

Практичне заняття 14-15

Особливості журналістських розслідувань екологічних злочинів

Мета: дослідити методологію розслідування екологічних злочинів, включаючи особливості збору доказів, роботу з джерелами та виявлення грінвошингу в медіа.

1. Екоцид та його зміст
2. Особливості фіксування злочинів проти довкілля
3. Джерела інформації про екологічні злочини
4. Грінвошинг як інструмент для медіа
5. Транскордонні екологічні розслідування

Завдання: Дослідіть випадок екологічного злочину у вашому регіоні за останні 3 роки. Проаналізуйте висвітлення проблеми в місцевих та національних медіа. Оцініть роботу з джерелами (експерти, документи, свідки), використання наукових даних, візуалізацію проблеми та вплив публікацій на вирішення ситуації.

Практичне заняття 16

Журналістські розслідування кіберзлочинів та цифрового шахрайства

Мета: опанувати специфіку розслідування кіберзлочинів, включаючи методи цифрових розслідувань, роботу з експертами та принципи кібербезпеки.

1. Сучасні види кіберзлочинів та цифрового шахрайства
2. Інструменти та методи цифрових розслідувань у журналістській діяльності
3. Взаємодія журналістів із правоохоронними органами та ІТ-експертами
4. Цифрова безпека при проведенні журналістських розслідувань
5. Підготовка та публікація матеріалів про кіберзлочини

Завдання: Оберіть одне резонансне розслідування про кіберзлочин та дослідіть, як різні медіа висвітлювали цю тему. Проаналізуйте: якість пояснення технічних аспектів для широкої аудиторії, роботу з експертними джерелами, візуалізацію даних та дотримання цифрової безпеки під час проведення розслідування.

Практичне заняття 17

Правові обмеження в журналістських розслідуваннях

Мета: вивчити правові аспекти захисту персональних даних у журналістській діяльності та баланс між суспільним інтересом і приватністю особи на основі судових прецедентів.

1. Захист персональних даних. Загальний регламент захисту даних (GDPR) у Європі. Національні акти про захист персональної інформації.
 2. Поняття приватного життя та межі його розголошення.
 3. Судові прецеденти, що визначають межі публічного та приватного.
 4. Відомі судові справи про порушення прав журналістами: баланс між суспільним інтересом і правами особи; прецеденти з Європейського суду з прав людини. Приклади виправданих та засуджених журналістів.
 5. Рекомендації для роботи журналістів у межах правового поля.
- Завдання:** Розробити алгоритм дій журналіста у ситуації, коли: його звинувачують у наклепі. Йому погрожують юридичними діями через розкриття конфіденційної інформації.

Практичне заняття 18

Етичні основи журналістських розслідувань

Мета: засвоїти етичні принципи та правові норми проведення журналістських розслідувань з акцентом на інформаційну безпеку та баланс між суспільним інтересом і правами особи.

1. Етичні норми як складова соціальних норм, як основа журналістської діяльності, як реалізація принципу свободи слова.
2. Правила поведінки та інформаційна безпека. Авторське право. Захист персональних даних. Цифрова безпека.
3. Баланс між суспільним інтересом та приватністю осіб.
4. Використання інформації без згоди джерела: допустимість і наслідки.
5. Повага до прав і свобод інформаторів.
6. Відповідальність за розголошення конфіденційної інформації.
7. Ризики в журналістських розслідуваннях.

Завдання: Знайдіть приклад журналістського розслідування, яке спричинило суспільний резонанс через порушення етичних норм (наприклад, використання прихованих камер, втручання у приватне життя). Проаналізуйте, які етичні дилеми виникли, і запропонуйте альтернативні підходи.

Практичне заняття 19

Закордонний досвід розслідувань

Мета: дослідити досвід провідних міжнародних розслідувальних платформ та особливості проведення транскордонних журналістських розслідувань.

1. Європейські організації та платформи для журналістських розслідувань.
2. Investigative Journalism Network (EIC).
3. Проекти OCCRP: проєкт розслідування корупції та організованої злочинності.
4. Роль медіа-гігантів: «The Guardian», «Spiegel», «Le Monde».
5. Спільні розслідування на міжнародному рівні.

Завдання: Порівняйте правову базу журналістських розслідувань у двох країнах (на вибір).

Практичне заняття 20

Безпека під час журналістського розслідування

Мета: засвоїти основні принципи безпеки при проведенні журналістських розслідувань, включаючи методи оцінки ризиків та захисту джерел інформації.

1. Принципи безпеки журналіста.
2. Оцінювання ризиків. Методика оцінювання та запобігання ризикам.
3. Правила індивідуального захисту журналістів, які займаються розслідуваннями.
4. Захист джерел інформації.
5. Основні рекомендації щодо уникнення небезпеки.

Завдання: Проведіть міні-дослідження про випадки порушень прав журналістів і запропонуйте шляхи вирішення цих проблем.

6. Самостійна робота.

Самостійна робота студентів є невід'ємною частиною процесу навчання і сприяє формуванню професійних компетентностей, необхідних для майбутньої роботи журналіста-розслідувача. Дисципліна «Журналістські розслідування у протидії злочинності» потребує від студентів не лише теоретичних знань, а й практичних навичок, аналітичного мислення та здатності до самостійного прийняття рішень.

Виконання самостійної роботи необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, наукових джерел, що наведені у переліку рекомендованої літератури і практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно.

Самостійна робота необхідна для систематизації, закріплення і розширення окремих теоретичних і практичних знань з дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності». Вона дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички для вирішення конкретних завдань у журналістській роботі.

Мета виконання самостійної роботи – допомогти студентам глибше засвоїти теоретичний матеріал, допомогти у вирішенні практичних завдань курсу.

Самостійну роботу студенти виконують протягом вивчення дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності» з проведенням консультацій з викладачем відповідно до графіку навчального процесу. Самостійна робота передбачає написання журналістського матеріалу у жанрі журналістського розслідування на суспільно-політичну тему із посиланням на джерела та аналізом отриманих даних.

7. Тренінг з дисципліни.

Метою проведення тренінгу з дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності» є створення неформального, невимушеного спілкування, яке відкриває перед групою студентів варіанти для аналізу.

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у студентській групі, ознайомленні з правилами проведення тренінгового заняття та умов підбиття підсумків.

3. Практична частина реалізується групою чи підгрупами студентів чисельністю 4-5 осіб шляхом виконання завдань чи вирішення проблемних питань тренінгового заняття.

4. Підведення підсумків відбувається шляхом обговорення результатів виконання тренінгового завдання групою чи підгрупами студентів, обміну думками з питань, винесених на тренінгове заняття.

Тема: Журналістські розслідування в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Порядок проведення:

(проводиться у формі тренінгу)

1. Формулювання назви проекту.
2. Постановка проблеми, підготовка анотації проекту (робота в групах).
3. Визначення цілей і задач проекту (робота в групах).
4. Розробка методів проекту (робота в групах).
5. Визначення форм оцінки, звітності і результативності проекту.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності» використовуються методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне оцінювання;
- презентації результатів виконання завдань та досліджень;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовному модулю;
- оцінювання виконання самостійної роботи;
- оцінювання виконання тренінгу;
- екзамен.

КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з навчальної дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності» визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих на практичних заняттях та передбачає усне опитування, підготовку доповідей, тетування, в тому числі через систему Moodle. Оцінювання на практичних заняттях здійснюється за 100-бальною шкалою.	Модульна робота охоплює теми 1-6 і передбачає виконання таких завдань: 1.Теоретичні питання (2 питання по 30 балів) – 60 балів. 2.Творчі завдання - 20 балів. 3.Тести (5 по 4 бали) – 20 балів. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 100-бальною шкалою.	Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих на практичних заняттях та передбачає усне опитування, тестування, в тому числі через систему Moodle. Оцінювання на практичних заняттях здійснюється за 100-бальною шкалою.	Модульна робота охоплює теми 7-15 і передбачає виконання таких завдань: 1.Теоретичні питання (2 питання по 30 балів) – 60 балів. 2.Творчі завдання - 20 балів. 3.Тести (5 по 4 бали) – 20 балів. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 100-бальною шкалою.	Тренінг проводиться наприкінці семестру на окремих заняттях. Тренінг оцінюється за 100 бальною шкалою. Під час тренінгу оцінюється підготовка, робота в команді та участь у дебатах за визначеною темою.	Оцінювання самостійної роботи здійснюється за 100 бальною шкалою. Оцінюється підготовка журналістського матеріалу у жанрі розслідування.	Екзамен передбачає виконання таких завдань: 1.Теоретичні питання (2 питання по 25 балів) – 50 балів. 2.Творче завдання– 30 балів. 3.Тести (5 по 4 бали) – 20 балів. Екзамен оцінюється за 100 бальною шкалою.

Поточне опитування під час заняття

90-100 балів — у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко і всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75-89 балів — достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65-74 бали — в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60-64 бали — не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-59 балів — не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг

90-100 балів — у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, застосовує творчий підхід;

75-89 балів — достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але під час виконання окремих завдань тренінгу не демонструє глибокого розуміння змісту діяльності, припускається незначних помилок, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65-74 бали — у цілому володіє навчальним матеріалом на достатньому рівні, може правильно використовувати його під час виконання завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; припускається серйозних помилок, рідко застосовує творчий підхід до виконання завдань;

60-64 бали — не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його застосовує на практиці, недостатньо розкриває питання тренінгу, не в повному обсязі виконує завдання тренінгу, допускаючи при цьому суттєвих неточностей, не виявляє творчого підходу;

1-59 бали — не володіє навчальним матеріалом, не розуміє сутності завдань тренінгу, не бере участі у групових обговореннях питань.

Самостійна робота

90-100 балів — зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні застосовує творчий підхід до виконання завдань;

75-89 балів — зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання у виконанні окремих завдань,

рівень опанування навчального матеріалу є належним, студент застосовує творчий підхід до виконання завдань;

60-74 балів — поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, фрагментарно застосовує творчий підхід до виконання завдань;

1-59 балів — завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; студент припускається суттєвих помилок під час виконання завдань, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; не виявляє творчого підходу.

Модульна робота, екзамен — види контролю, що перевіряють рівень засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу, оцінюються від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

- теоретичних питань, за які студент може набрати макс. 50 б.,
- творчих завдань – макс. 30 б.
- тестів – макс. 20 б.

Загальні критерії оцінювання знань студента із дисципліни

«Відмінно» (90-100 балів). Студент виконав робочий план, добре володіє теоретичним матеріалом, зокрема теорією, технологією проведення журналістських розслідувань як синтетичного жанру публіцистики; аналізує журналістські матеріали у жанрі розслідування, вміє створювати власні матеріали у цьому жанрі. Може здійснювати несемантичне опрацювання інформації, пошук інформації на високому рівні, має навички самостійного створення інформаційних продуктів. Рівень його медіаграмотності можна оцінити як високий. Практичні завдання, у тому числі ті, що вимагають творчого підходу й нестандартного мислення, знання новітніх технологій у галузі, виконує на 90+%.

«Добре» (75-89 балів). Студент виконав робочий план. Володіє загальними знаннями програмного матеріалу, аналізує журналістські матеріали у жанрі розслідування. На 75 % володіє навичками реалізації власних журналістських розслідувань. Практичні завдання, що передбачають створення матеріалів цього жанру виконує на 75 %.

«Задовільно» (60-74 бали). Студент виконав робочий план. Володіє загальними знаннями програмного матеріалу (може викласти основні відомості про створення журналістських розслідувань), однак не може самостійно працювати у цьому жанрі. Практичні завдання виконує на 50 %.

«Незадовільно» (0-59 балів). Студент не виконав робочого плану, не виявляє загальних знань програмного матеріалу, не володіє достатньою медіаграмотністю для створення матеріалів у жанрі розслідування. Не знає специфіки ведення журналістських розслідувань. Практичні завдання виконує на 30 %.

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office)	1-15
2	Ноутбук, проектор, екран	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аркуша Л. І. Журналістська та оперативно-розшукова діяльність: особливості співвідношення. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 2021. Т. 2. С. 270–273.
2. Бондаренко Т., Коваль С. Цифрові ресурси для проведення журналістських розслідувань: регіональний досвід. *Держава і регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2024. № 2 (58). С. 9–16.
3. Борсук Н. І., Путькалець Л. А., Подаряща О. І., Капітан В. С. Схема проведення і структура журналістських розслідувань. *Eurasian scientific discussions. Barcelona : Barca Academy Publishing*, 2022. С. 390-398.
4. Василенко М. Журналістське розслідування в умовах воєнного стану. Межі аналітики. *Communications and Communicative Technologies*. 2023. № 23. С. 149-155.
5. Гарматій О. Суспільна значущість журналістських телевізійних розслідувань. *Теле- та радіожурналістика*. 2020. № 19. С. 149–157.
6. Знай свої права : посібник / Н. Кіріченко, О. Станішевська. 2020. URL: https://www.dlapiper.com/~media/files/insights/publications/2020/12/knowyourrights_ukraine.pdf
7. Коршенко В. В. Журналістське розслідування: нові тенденції створення : кваліфікаційна робота магістра : 061 Журналістика / наук. керівник В. В. Костюк. Запоріжжя : ЗНУ, 2020.
8. Мялковська Л., Тиха Л. Мовна організація тексту у жанрі журналістських розслідувань (на матеріалі регіональних Інтернет-видань). *Обрії друкарства*. 2024. № 2 (16).
9. Soldier. Special issues of the Student Newspaper. January-February 2023. Author's archive.
10. Trach Y. "In captivity, I realised that Russians have no morals". Interview with the commander of the Georgian Legion Mamuka Mamulashvili. *Suspilne*. 2022. URL: <https://suspilne.media/268959-u-poloni-zrozumiv-so-v-rosian-nema-morali-intervu-z-komandirom-gruzinskogo-legionu-mamukou-mamulasvili/>
11. Сек А. Журналістські екологічні розслідування / за ред. О. Кравченко. Львів : Компанія "Манускрипт", 2022. 32 с.
12. Старкова Г. В., Яресько К. В. Розслідувальна журналістика в Україні та її впливи. *Теорія та історія журналістики*. 2020. № 2. С. 222-228.
13. Motrunych M. Fighting for Investigative Journalism in Ukraine, Even in the Fog of War. *Global Investigative Journalism Network*. 2023. URL: <https://gijn.org/stories/fighting-for-investigative-journalism-in-ukraine-even-in-the-fog-of-war/>
14. Орсач О. Журналістське розслідування: від розуміння до змін. Миколаїв, 2020. 12 с. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1480/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%20%D0%9E%D1%80%D1%81%D0%B0%D1%87.pdf>
15. Ярошук О. Нові форми журналістського розслідування у XXI столітті: найближчі майбутні виклики. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2019. № 45. С. 200-207.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аналітична журналістика та нові медіа: нові можливості для регіональних ЗМІ. URL: <http://pik.cn.ua/2476/analitichna-zhurnalistika-ta-novimedia-novi-mozhливosti-dlya-regionalnih-zmi/>
2. Дуцик Д. Українська журналістика протягом останнього року отримала новий статус в глобальній системі медіа. URL: <https://www.jta.com.ua/news/diana-dutsyk-ukrainska-zhurnalistyka-protiahom-ostannoho-roku-otrymala-novyy-status-v-hlobalniy-systemi-media/>
3. Інновації та особливості функціонування ЗМІ України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 25 берез. 2021 р.). Львів : Львів. Політехніка, 2021. 183 с.
4. Детектор медіа : вебсайт. URL: <https://detector.media/>
5. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/articles/pavlo-kost-ukrajinski-jurnalisti-povnistyu-porinayut-u-svoji-rozsliduvannya-u-nih-e-passion-i267>
(дата звернення: 03.09.2024).
6. Проєкт підтримки журналістських розслідувань у Східній Європі. URL: www.i-scoop.org
7. Слідство.інфо : вебсайт. URL: <https://www.slidstvo.info/>
8. Бігус.інфо : вебсайт. URL: <https://bihus.info/>
9. ВАКС вирішив : вебплатформа. URL: <https://hacc-decided.ti-ukraine.org/>
10. Як шукати корупцію в тендерах. URL: <https://nashigroshi.org/2022/12/17/yak-shukatykoruptsiuu-v-tenderakh-layfkhaky-vid-nikolova/>
11. Корупційні ризики під час проведення публічних закупівель в умовах воєнного стану. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kor-ryzyky_zakupivli.pdf
12. VOXUKRAINE : вебсайт. URL: <https://voxukraine.org/uk/tag/voks-chek/>
13. СтопФейк : вебсайт. URL: <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>